

Keywords and phrases: Information Technology and Telecommunications, Information Space, Information Systems and resources, freedom of information, information attack, cybersecurity.

Kirish (Введение/Introduction). XX asrning ikkinchi yarmi tezkor, keng ko‘lamdagi axborot tizimi va telekommunikatsiya texnologiyalarining rivojlanish davri sifatida, uni hayotning deyarli barcha jabhalariga va inson faoliyatiga kirib borishi, shuningdek, axborot makonining globallashuvi, butun jahon rivojiga ta‘sir ko‘rsatgan va ko‘rsatayotgan omil sifatida e‘tirof etiladi. E‘tiborli jihati, mamlakat ichidagi va tashqi dunyodagi faol axborot almashuviga odamlar ehtiyojining juda ortib borishidir. Axborot sohasining bunday tezlik bilan rivojlanishi, uning potentsiali va imkoniyatlarining o‘shishi, uning jamoatchilik va davlat hayotidagi turli xil yo‘nalishlarda keng tarzda ishlatilishi, yangi XXI asrdagi odamzot taraqqiyotini aniqlab beruvchi muhim omillarning biri bo‘la oladi.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya (Литература и методология/Methods). Mamlakatimizda jamiyatni axborotlashtirish qonun bilan belgilab qo‘yilgan. O‘zbekiston Respublikasi “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi qonunining 4-moddasida axborotlashtirish sohasidagi davlat siyosati aniq belgilab qo‘yilgan[2]. Unga ko‘ra, axborotlashtirish sohasidagi davlat siyosati axborot resurslari, axborot texnologiyalari va axborot tizimlarini rivojlantirish hamda takomillashtirishning zamonaviy jahon tamoyillarini hisobga olgan holda milliy axborot tizimini yaratishga qaratilgan.

“Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonunning 13-moddasida shaxsning axborot xavfsizligi belgilab qo‘yilgan bo‘lib[1], shaxsning axborot borasidagi xavfsizligi uning axborotdan erkin foydalanishi zarur sharoitlari va kafolatlarini yaratish, shaxsiy hayotiga taalluqli sirlarini saqlash, axborot vositasida qonunga xilof ravishda ruhiy ta‘sir ko‘rsatilishidan himoya qilish yo‘li bilan ta‘minlanadi.

O‘zbekiston Respublikasining “Axborotlashtirish to‘g‘risida”gi Qonunining 121-moddasiga binoan, hamma erkin foydalanishi mumkin bo‘lgan axborotni Internet jahon axborot tarmog‘ida tarqatish tartibi belgilab qo‘yilgan[3].

O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasini Qarori bilan tasdiqlangan O‘zbekiston Respublikasi axborot resurslarini tayyorlash va ularni ma‘lumotlarni uzatish tarmoqlarida, shu jumladan, Internetda tarqatish tartibi to‘g‘risidagi Nizomda har qanday ma‘lumotlar Internetda tarqatilishiga yo‘l qo‘yilmasligiga doir bir qancha qoidalar o‘rnatilgan bo‘lib, axborot ayirboshlash vositalari tarkibiga axborot resurslaridan foydalanishning alohida qoidalari belgilangan davlat axborot tizimlari, tarmoqlarini ulash axborot xavfsizligi talablariga muvofiq attestatsiyadan o‘tkazilgandan keyin O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining ruxsati bilan amalga oshiriladi degan qoida o‘rnatilgan[4]. Bundan ko‘rinadiki, Internet tarmoqlariga ulanayotgan axborot tizimlari axborot xavfsizligiga qanchalik javob berilishi tekshiriladi.

O‘zbekiston Respublikasining 1997-yil 24-aprelda qabul qilingan “Axborot olish kafolatlari va erkinligi to‘g‘risida”gi Qonunining 11-moddasida ommaviy axborot vositalari e‘lon qilinayotgan axborotning to‘g‘riligini tekshirib ko‘rishlari shart va ular axborot beruvchi bilan birgalikda uning to‘g‘riligi uchun qonun hujjatlarida belgilangan tartibda javobgar bo‘ladilar, deb belgilangan[5].

Bunday javobgarlik masalalari boshqa qonun hujjatlarida ham (O‘zbekiston Respublikasining Ma‘muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi, Jinoyat kodeksi) o‘rnatilganligiga qaramasdan, ayrim shaxslar xavfli axborotlardan g‘araz maqsadlarda foydalanayotganligi hammamizga ma‘lum.

O‘zbekiston Respublikasining 2002-yil 12-dekabrda qabul qilingan “Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to‘g‘risida”gi Qonunga muvofiq, axborot borasidagi xavfsizlik

deganda, axborot sohasida shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarining himoyalanganlik holati tushuniladi[6]. Shuningdek, ushbu Qonunga ko'ra, axborot xavfsizligini ta'minlash sohasidagi davlat siyosati axborot sohasidagi ijtimoiy munosabatlarni tartibga solishga qaratilgan bo'ladi hamda shaxs, jamiyat va davlatning axborot borasidagi xavfsizligini ta'minlash sohasida davlat hokimiyati va boshqaruv organlarining asosiy vazifalari hamda faoliyat yo'nalishlarini, shuningdek fuqarolarning o'zini o'zi boshqarish organlari, jamoat birlashmalari va boshqa nodavlat notijorat tashkilotlarining, fuqarolarning o'rni va ahamiyatini belgilaydi.

Natijalar (Результаты/Results). Axborot xavfsizligini ta'minlashga doir xorijiy tajribalar tahlili asosida bir qator rivojlangan mamlakatlarda nosog'lom axborot oqimlarining oldini olish, bartaraf etish va unga qarshi kurashishning o'ziga xos qonunchilik tizimi yaratilganligidan dalolat beradi. Jumladan, bu borada xalqaro amaliyotdagi "Kiber jinoyatlar to'g'risida"gi konvensiya, "Voyaga etmaganlar uchun xavfsiz internet va onlayn resurslarni joriy qilish to'g'risida"gi Yevropa Ittifoqi Parlamenti Assambleyasining tavsiyalari, Germaniyaning "Talabalarni himoyalash to'g'risida"gi, Litvaning "Voyaga etmaganlarni ommaviy axborotning salbiy ta'siridan himoyalash to'g'risida"gi va Rossiyaning "Bolalarni sog'lig'i va rivojlanishiga ziyon etkazuvchi axborotdan himoyalash to'g'risida"gi qonunlarini misol qilib keltirish mumkin.

AQSHda 1998-yil qabul qilingan qonun o'n etti yoshgacha bo'lgan bolalarni jismoniy va ruhiy rivojlanish jarayonida internetning salbiy ta'siridan himoya qilishni tartibga soluvchi normalarni o'zida aks ettirdi (Child Online Protection Act). Mazkur qonun voyaga etmaganlar uchun zararli bo'lgan rasmlar, tasvirlar, grafiklar, audiomateriallar, videofayllarni internet tarmog'ida joylashtirganlik va tarqatganlik uchun javobgarlik masalalarini nazarda tutdi. Shu bilan bir qatorda qonun ota-onalar, tarbiyachilar, sanoat vakillarining voyaga etmaganlarni internetdagi salbiy axborotlardan himoya qilishga majburligini belgilab qo'ydi. Qonunning o'ziga xos tomoni shundan iborat bo'ldiki, Vakillar Uyi Spekiri va Senat liderlarining ko'pchiligi tomonidan shakllantiriladigan 17 a'zodan iborat muvaqqat Komissiya tuzilishi ko'rsatib o'tildi. Komissiya a'zolariga internet sohasidagi biznes vakillaridan tashkil topib, Komissiyaning vazifasi etib voyaga etmaganlarni o'quv jarayonida internetdan foydalanishida zararli axborotlar ta'sirini kamaytirib turuvchi tadbirlarni muvofiqlashtirib borish belgilandi[17].

2001-yili kuchga kirgan qonun bilan davlat dotatsiyasini oluvchi ommaviy muassasalarning barchasi-ga kontent filtratsiya tizimini o'rnatish majburiyati yuklandi (Child Internet Protection Act). Ayni paytda provayderlarga bolalar pornografiyasi bilan bog'liq axborot joylashgan tarmoqlarga to'siq qo'yish majburiyatini yuklash bo'yicha tegishli qonun hujjatlariga alohida me'yor kiritildi[18].

Fransiyada qabul qilingan "Loppsi-2" nomli yangi qonun davlatga internetni tartibga solish, internetdan foydalanish borasida monitoring qilish huquqini berdi. Unga ko'ra endilikda internetga kirganlik haqidagi barcha axborotlar milliy ma'lumotlar bazasiga yo'llanadi. Ayrim Yevropa davlatlarida salbiy mazmundagi saytlarni taqiqlash qonun asosida belgilab qo'yilgan. Masalan, Germaniyada bu masala sud qarori asosida amalga oshiriladi. Rossiyada turli axborot xurujlariga qarshi kurashish maqsadida "Xavfsiz internet markazi" tashkil etilgan. Shuningdek, bu borada Yevropa Ittifoqi tomonidan 6 ta qonun hujjati qabul qilingan hamda "Xavfsiz internet" dasturi ishlab chiqilgan[12].

Globalashayotgan dunyoda axborot xalqlararo va davlatlararo munosabatlarda katta ahamiyat kasb etadi. Ya'ni u jahon hamjamiyati hayotida ham ijobiy, ham salbiy kuch sifatida namoyon bo'lishi mumkin. Shu ma'noda texnikaviy-texnologik sohada katta imkoniyatga ega bo'lgan mamlakatlar qulay sharoitga ega bo'ladilar. Mana shu ustunlik tufayli ular o'z shaxsiy manfaatlariga mos keluvchi qadriyatlarini, nuqtai-nazarlarini, g'oyalarni, fikrlarni ilgari

surishlari mumkin va surmoqdalar ham. Shunga ko'ra, ko'pgina davlatlarda globallashtirishga qarshi harakatlar yuzaga kelmoqda, ular yagona jahon uyg'unlashgan axborot maydonini tuzishni rad etmoqdalar. Bu o'rinda shuni alohida ta'kidlash joizki, globallashtirishga qarshi harakatning o'zi tobora global harakat tusini olmoqda.

Jahon miqyosida kezib yuruvchi bunday axborotlar muayyan davlat manfaatlariga ta'sir etmay qolmaydi. Bu faqat shu axborot tarqaladigan alohida olingan bir mamlakatdagi ijtimoiy, siyosiy va jarayonlardan darak berishi bilangina emas, balki boshqa mamlakatlarning mazkur xabarlar haqida hech narsa aytilmagan auditoriyasi bularni o'z davlatidagi holatga qiyoslashi bilan ham mazkur mamlakat manfaatlariga ham ta'sir etadi. Shu sababli davlatlar, xukumatlar o'rtasida ayrim kelishmovchiliklar vaqti-vaqti bilan yuzaga chiqib turishi mumkin. Bunda kim haq yoki kim nohaq ekanligini aniqlash har doim ham oson bo'lavermaydi. Odamlarning, birinchi navbatda, yoshlarning ongu tafakkurini, ma'naviy olamini izdan chiqarishga qaratilgan bunday urinishlarning asl mohiyatini, ularning uzoq va davomli, salbiy oqibatlarini anglash va bunday xavf-xatarlarning oldini olish bugungi kunda o'ta muhim ahamiyat kasb etib bormoqda"[14:5] .

Shu o'rinda Prezident SH.Mirziyoevning "Bugun yoshlar soxta aldovlarga uchib, o'z umrini xazon qilayotganini o'ylab, to'g'risi tunlari uxlamay chiqaman. Axir, kechagina bu yoshlar o'zimizning qorako'zlar, birimizning mahalladoshimiz, birimizning o'g'limiz, birimizning qizimiz yoki jiyanimiz edi-ku! Ular qachon adashdi, qachon noto'g'ri yo'lga kirib ketdi? Biz nega g'afatda qoldik? Qachon, qaerda xatoga yo'l qo'ydik? Farzandlarimiz qachon begonalar qo'lga o'tib ketdi? Nima jin urdiyu, ular o'z ota-onasi, o'z yurtining dushmaniga aylanib qoldi?" – degan xitoblari hammamizni chuqur mulohaza qilishga da'vat etadi[8].

Muhokama (Обсуждение/Discussion). Axborot xuruji avvalo, talabalarga qaratilar ekan, bu xurujning salbiy siyosiy qarashlarni shakllantiruvchi omillarini keskin ravishda pedagogik-psixologik jihatdan bartaraf etish shart.

Siyosiy jarayonlarning motivlari hamda shaxsni siyosiy tarbiyalash, axborot xurujlariga qarshi immunitetni shakllantirish va rivojlantirish masalalarining mohiyatini bilish va ularga faol ta'sir ko'rsatish talab qiladi. Shuning uchun ham Davlatimiz yoshlarning siyosiy va ijtimoiy faolligini yo'naltirish, ularning siyosiy, huquqiy, mafkuraviy ongini shakllantirishga juda katta e'tibor qaratmoqda[15].

Axborot xuruji inson, jamiyat ongiga manfaatli axborot ta'siri bo'lib, uning xulq-atvorini o'zgartirishga yoki uni barqarorlashtirishga qaratilgan. Axborot xurujining manbalari xilma-xil. Ularning sub'ekti sifatida ommaviy axborot vositalari, internet tarmog'i, nodavlat notijorat tashkilotlar, jamoat tashkilotlari, jamg'armalar, oddiy kitob, film, haykal, rasm va hokazolar ham chiqishi mumkin. Axborot xuruji ob'ekti esa – bu bir individ yoki ijtimoiy guruh, davlat. Bugun zamonaviy jahonda jamiyat sohalarining takomillashuvi, kishilarning intellektual darajasining oshishi axborot xuruji mexanizmlarini takomillashtirishni ham talab etadi. Chunki bu muayyan jamiyat ustidan hukmronlikni o'rnatishning qulay va samarali usuli deb qaraladi. O'z navbatida axborot xavfsizligi masalasi dolzarblashib bormoqda, siyosiy, ijtimoiy institutlar tomonidan fuqarolarning ma'naviy dunyosini mustahkamlashga e'tiborini kuchaytirishga sabab bo'lmoqda. Axborot xurujining ko'rinishlari xilma xil bo'lganligi bois, ularning har birini o'rganish va salohiyatini tahlil etish va shu asnoda ularga qarshi immunitetni shakllantirish lozim.

Bu turdagi tahdidlar insonning ijtimoiy ongini noto'g'ri shakllantirish va shu tariqa o'zligiga ega bo'lmagan olomni tarkib toptirishni ko'zlaydi. Informatsion tahdidlar axborot xuruji sifatida ham talqin qilinadi va shaxsni o'zi istagan tarzida shakllantiradi va muammolar girdobiga tashlaydi. Natijada fuqarolarning ijtimoiy ongi zaharlanib, jamiyatda ijtimoiy xastalik vujudga keladi[16:20].

Hozirgi vaqtda axborot xurujlarining quyidagi turlari keng tarqalgan: davlatning milliy siyosatini atayin tanqid qilish; soxta xabarlar tarqatish; ijtimoiy ongni manipulyasiya qilish; kichik muammoni katta, yirik muammo sifatida tasvirlash; talabalarni chalg'itish; milliy qadriyatlarni noto'g'ri talqin qilish; etti yot begona ma'naviy qadriyatlarni singdirish; xalqning tarixiy xotirasini buzish va o'zgartirish; kiberterrorizm.

Hozirgi zamon axborot tizimi, uning juda keng imkoniyatlaridan kelib chiqib aytish mumkinki, O'zbekistonda axborot olish, saqlash, foydalanish va tarqatishning umummilliy manfaat va umummilliy taraqqiyot nuqtai nazaridan boshqaruv mexanizmini yaratish, uning mohiyati va unsurlarini chuqur anglash zarur bo'lib qolmoqda.

Davlatimizning axborot xavfsizligini ta'minlash sohasida olib borayotgan siyosati bugungi kungacha davom etayotganligini amalda qabul qilinayotgan yangi qonun hujjatlari misolida ham ko'rishimiz mumkin[7].

Harakatlar strategiyasi doirasida axborot xavfsizligini ta'minlash bilan bog'liq qator me'yoriy-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2018-yil 19-fevralda "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5349-son Qarori qabul qilindi. Qarorda axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini boshqarish va joriy etish sohasidagi bir qator tizimli muammo va kamchiliklar ushbu sohaning jadal rivojlanishiga, sifatli axborot xizmatlarini ko'rsatishga to'sqinlik qilmoqda. Xususan, davlat axborot tizimlari va resurslarida axborot xavfsizligini va axborotni muhofaza qilishni ta'minlash ishlarining zaif tashkil etilganligi axborotdan ruxsatsiz foydalana olish, ma'lumotlar bazalarining butunligi va maxfiyligini buzish imkoniyatini oshirib yuborayotganligi alohida ta'kidlab o'tilgan[9].

Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 7-martdagi "Aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya xizmatlari sifatini yanada yaxshilashga doir chora-tadbirlar to'g'risida"gi 185-son Qarorida qonunchilik va boshqa normativ hujjatlar, davlat standartlari talablari hamda aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya texnologiyalari sohasida ko'rsatilayotgan xizmatlar sifati buzilganligi uchun moliyaviy sanksiyalar (jarimalar)ni hisoblash tartibi asosida axborot xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asosi takomillashtirildi[10].

Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 1-maydagi 318-son qarori 1-ilovasi bilan "O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi to'g'risida"gi Nizom tasdiqlandi[11].

Mazkur Nizomda vazirlikning funktsiya va vazifasi sifatida axborot xavfsizligini ta'minlash bilan bog'liq uchta band kiritildi: axborot xavfsizligi va kiberxavfsizligi tahdidlarini aniqlash va ularga qarshi kurashish, axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan jinoiy, razvedka va terroristik maqsadlarda foydalanish bilan kurashishning samarali mexanizmlarini shakllantirish va joriy qilish yo'li bilan ushbu maqsadlarda foydalanish holatlarini to'xtatish; axborot xavfsizligi va kiberxavfsizlik tahdidlari to'g'risidagi axborotlarni yig'ish va tahlil qilish, kerakli axborotni tegishli davlat va xo'jalik boshqaruvi organlariga, mahalliy davlat hokimiyati organlariga taqdim etish; axborot xavfsizligi va kiberxavfsizlikni ta'minlash sohasida ilmiy-tadqiqot, tajriba-konstruktorlik, loyiha, qidiruv va texnologik ishlanmalarni tashkil qilish va o'tkazish.

Xulosa (Заключение/Conclusion). Axborot xavfsizligi tizimi davlatning axborot sohasidagi siyosatini mamlakatda milliy xavfsizlikni ta'minlash davlat siyosati bilan chambarchas bog'laydi. Bunda axborot xavfsizligi tizimi davlat siyosatining asosiy tashkil etuvchilarini yaxlit bir butunlikka biriktiradi. Bu esa axborot xavfsizligining roli va uning mamlakat milliy xavfsizligi tizimidagi mavqeini belgilaydi. Axborot sohasidagi O'zbekistonning milliy manfaatlarini, ularga erishishining strategik yo'nalishlarini va ularni amalga oshirish tizimlarini o'zida aks ettiruvchi maqsadlar yaxlitligi davlat axborot siyosatini anglatadi. Shu bilan birga davlat axborot siyosati mamlakatning tashqi va ichki siyosatining

asosiy tashkil etuvchisi hisoblanadi va jamiyatning barcha jabhalarini qamrab oladi.

Xulosa qilib aytganda, mustaqillik yillarida axborot-xavfsizligini ta'minlashning huquqiy asoslari yaratildi va masalaning dolzarb ahamiyatga egaligi bilan bog'liqlikda uni takomillashtirib borishga alohida e'tibor qaratib kelinmoqda. Bu esa, o'z navbatida talabavoshlarda axborot xavfsizligini ta'minlash kompetentligini rivojlantirishni taqozo etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining Qonuni, 12.12.2002 yildagi 439-II-son. <https://lex.uz/docs/52268>
2. O'zbekiston Respublikasining qonuni, 11.12.2003 yildagi 560-II-son. <https://lex.uz/docs/83472>
3. O'zbekiston Respublikasining "Axborotlashtirish to'g'risida"gi Qonuni // Axborot va axborotlashtirishga oid normativ-huquqiy hujjatlar to'plami. – T.: Adolat, 2008. – 290 b.
4. "O'zbekiston Respublikasi axborot resurslarini tayyorlash va ularni ma'lumotlarni uzatish tarmoqlarida, shu jumladan, Internetda tarqatish tartibi to'g'risida"gi Nizom. // O'zbekiston Respublikasi qonun hujjatlari to'plami. 2004 y., 19-son, 220-modda.
5. O'zbekiston Respublikasining "Axborot olish kafolatlari va erkinligi to'g'risida"gi Qonuni. // O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 1997 y., 4-5-son, 108-modda; 2001 y., 1-2-son, 23-modda; 2015 y., 52-son, 645-modda.
6. O'zbekiston Respublikasining "Axborot erkinligi prinsiplari va kafolatlari to'g'risida"gi Qonuni. // O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisining Axborotnomasi, 2003 y., 1-son, 2-modda; 2015 y., 52-son, 645-modda.
7. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida"gi Farmoni. // Harakatlar strategiyasi asosida jadal taraqqiyot va yangilanish sari. – T.: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2017. – 92 b.
8. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ijtimoiy barqarorlikni ta'minlash, muqaddas dinimizni sofliqini asrash – davr talabi" mavzusidagi anjumanda so'zlagan nutqi / "Xalq so'zi" gazetasi. 2017 yil 17 iyun.
9. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalari sohasini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5349-son qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 20.02.2018 y., 06/18/5349/0792-son.
10. Vazirlar Mahkamasining "Aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya xizmatlari sifatini yanada yaxshilashga doir chora-tadbirlar to'g'risida"gi 185-son Qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 20.02.2018 y., 06/18/5349/0792-son.
11. Vazirlar mahkamasining "O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi hamda O'zbekiston Respublikasi Axborot texnologiyalari va kommunikatsiyalarini rivojlantirish vazirligi huzuridagi Aloqa, axborotlashtirish va telekommunikatsiya texnologiyalari sohasida nazorat bo'yicha inspeksiya to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 318-son Qarori. Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2018 y., 09/18/318/1108-son.
12. Badalov.M. YOshlar ongida hayotbaxsh g'oyalar // Huquq va burch jurnali. – T., 2014. - №6. // www.huquqburch.uz.
13. Nazarov N. Jamiyatda milliy-etnik jarayonlar rivojining siyosiy-faalsafiy tahlili: Siyos. fan. dok. ... diss. – Toshken: DJQA, 2005 – 148 b.
14. Grinin L.E., Korataev A.V. Sotsialnaya mikroevolyusiya i istoricheskiy protsess. // J.Filosofiya i obshchestvo. – M., 2007. - №2. – S.19-24.
15. 105th Congress Report House of Representatives 2d Session 105 775 Child online protection act October 5, 1998.
16. Dawn S. Conrad, Note, Protecting Children from Pornography on the Internet: Freedom of Speech is Pitching and Congress May Strike Out, 9 RICH. J.L. & TECH. 2 (Winter 2002), at <http://jolt.richmond.edu/v9i2/Note1.html>.

ЎҚУВЧИЛАРНИНГ ИЖТИМОЙ ФАОЛЛИГИНИ РИВОЖЛАНТИРИШ МАСАЛАСИГА ДОИР

Зокиров Мирзарахим Абдуалиевич,
Қўқон педагогика институти тадқиқотчиси

Аннотация. Мазкур мақолада ижодий шахсни тарбиялаш муаммолари ва ушбу масалага тааллуқли бўлган дунё олимларининг илмий-далилий қарашларидан намуналар келтирилган. Концептуал ва атамашунослик аппаратларини очиб бериш мақсадида ижодкорлик, психологик ва педагогик тадқиқотларда ижтимоий фаоллик қандай тушунилганлиги, бунёдкорлик ижодкорлик билан қандай боғлиқ эканлиги ҳақидаги таҳлилий мулоҳазалар баён қилинган.

Калит сўзлар: ижодий шахсни тарбиялаш, ижтимоий фаоллик, ижодий ҳаёл суриш жараёни, ижодийлик, ижодкорлик масалалари, ақлий кўникмалар, ижод тури, ижод даражаси, ижоднинг давомийлиги.

ON THE ISSUE OF THE DEVELOPMENT OF SOCIAL ACTIVITY OF STUDENTS

Zakirov Mirzarakhim Abdualievich,
researcher at the Kokand Pedagogical Institute

Annotation. This article presents examples of the problems of the upbringing of a creative person and the scientific and evidentiary views of scientists around the world that apply to this issue. In order to reveal the conceptual and terminology apparatus, analytical considerations were made about how social activity is understood in creativity, psychological and pedagogical research, how creativity is associated with creativity.

Keywords: education of a creative person, social activity, the process of creative imagination, creativity, creativity issues, mental skills, type of creativity, level of creativity, duration of creativity.

К ВОПРОСУ О РАЗВИТИИ СОЦИАЛЬНОЙ АКТИВНОСТИ СТУДЕНТОВ

Закиров Мирзарахим Абдуалиевич,
научный сотрудник Кокандского педагогического института

Аннотация. В этой статье представлены примеры проблем воспитания творческой личности и научные и доказательные взгляды ученых всего мира, которые применимы к этому вопросу. Чтобы раскрыть понятийный и терминологический аппарат, были сделаны аналитические соображения о том, как понимается социальная активность в творчестве, психолого-педагогических исследованиях, как креативность связана с креативностью.

Ключевые слова: воспитание творческой личности, социальная активность, процесс творческого воображения, креативность, проблемы креативности, умственные способности, тип креативности, уровень креативности, продолжительность креативности.

Кириш (Введение / Introduction). Бугунги кунда ўқувчиларнинг ижтимоий фаоллигини ривожлантиришнинг асосий мақсади – ёш авлодни ҳар томонлама етук, жамиятимиз тараққиёти учун зарур бўлган баркамол инсонлар этиб шакллантиришдир. Шу боис, «Миллий тикланишдан - миллий юксалиш сари» деган дастурий ғоя асосида, ёшларни она юртга садоқат руҳида тарбиялаш, уларда ташаббускорлик, фидойилик,